



Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2017 m. lapkričio 17 d.
(OR. en)

14511/17

ENV 953
IND 324
PROCIV 103

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinio sekretoriaus, kurio vardu pasirašo direktorius Jordi AYET PUIGARNAU
gavimo data:	2017 m. lapkričio 16 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generaliniam sekretoriui Jeppe TRANHOLMUI- MIKKELSENIUI
Dalykas:	KOMISIJS ATASKAITA Direktyvos 96/82/EB dėl didelių, su pavojingomis medžiagomis susijusių avarijų pavojaus kontrolės taikymo valstybėse narėse 2012-2014 m. ataskaita

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2017) 665 final.

Priedama: COM(2017) 665 final



Briuselis, 2017 11 16
COM(2017) 665 final

KOMISIJOS ATASKAITA

**Direktyvos 96/82/EB dėl didelių, su pavojingomis medžiagomis susijusių avarijų
pavojaus kontrolės taikymo valstybėse narėse 2012–2014 m. ataskaita**

Komisijos ataskaita

DIREKTYVOS 96/82/EB DĖL DIDELIŲ, SU PAVOJINGOMIS MEDŽIAGOMIS SUSIJUSIŲ AVARIJŲ PAVOJAUS KONTROLĖS TAIKYMO VALSTYBĖSE NARĖSE 2012–2014 M. ATASKAITA

Turinys

1. ĮVADAS.....	2
2. VALSTYBIŲ NARIŲ ATASKAITŲ SANTRAUKA.....	4
2.1. Objektų skaičius.....	4
2.2. Rizikos valdymo priemonės.....	5
2.2.1. Išorės avarinių planų rengimas.....	6
2.2.2. Išorės avarinių planų bandymas ir peržiūra.....	7
2.2.3. Visuomenės informavimas.....	8
2.3. Patikrinimai.....	9
3. IŠ EMARS DUOMENŲ BAZĖS GAUTI DIDELIŲ AVARIJŲ STATISTINIAI DUOMENYS.....	12
4. IŠVADOS IR TOLESNI VEIKSMAI.....	15

1. ĮVADAS

Didelės, su pavojingomis medžiagomis susijusios avarijos kelia nemažą grėsmę žmonėms ir aplinkai. Be to, dėl tokių avarijų patiriama reikšmingų ekonominių nuostolių, jos trikdo tvarų ekonomikos augimą. Tuo pat metu dideli pavojingų medžiagų kiekiai neišvengiamai naudojami kai kuriuose pramonės sektoriuose, kurie yra itin svarbūs šiuolaikinei industrializuotai visuomenei. Siekiant kuo labiau sumažinti susijusią riziką, būtina imtis didelių avarijų prevencijos priemonių ir užtikrinti tinkamą parengtį ir reagavimą tuo atveju, jeigu tokių avarijų vis dėlto įvyktų.

Tarybos direktyvoje 96/82/EB¹ dėl didelių, su pavojingomis medžiagomis susijusių avarijų pavojaus kontrolės (toliau – Seveso II direktyva) nustatyta reikiama rizikos

¹ Direktyva 96/82/EB, OL L 10, 1997 1 14, p. 13; su pakeitimais, padarytais Direktyva 2003/105/EB, OL L 345, 2003 12 31, p. 97.

valdymo priemonių, taikomų siekiant išvengti didelių avarių ir mažinti jų padarinius, sistema. Vėliau Seveso II direktyva pakeista Direktyva 2012/18/ES² (toliau – Seveso III direktyva), kurią valstybės narės turėjo į nacionalinę teisę iki perkelti 2015 m. gegužės 31 d.

Pagal Seveso II direktyvos 19 straipsnio 4 dalį valstybės narės turi kas trejus metus teikti Komisijai Seveso II direktyvos įgyvendinimo ataskaitą. Komisija turi kas trejus metus skelbti šios informacijos santrauką. Šioje ataskaitoje visų pirma pateikiama tokia 2012–2014 m. laikotarpio informacijos santrauka. Be to, Seveso II direktyvą pakeitus Seveso III direktyva, taip pat atsirado galimybė ne tik įvertinti paskutinį ataskaitinį laikotarpį, bet ir apsvarstyti bendrą visu Seveso II direktyvos galiojimo laikotarpiu padarytą pažangą.

Šios ataskaitos 2 skyriuje apibendrinta informacija, valstybių narių pateikta pagal klausimyną³, kuriame daugiausia dėmesio skirta anksčiau nustatytoms probleminėms sritims. Šioje santraukoje siekiama įvertinti nuostatų įgyvendinimo lygį ir nurodyti bet kokius šalintinus trūkumus. 3 skyriuje ši informacija papildyta duomenimis apie avarijas, gautais išanalizavus Europos Komisijos Jungtinio tyrimų centro Didelių avarių pavojaus biuro tvarkomą duomenų bazę eMARS⁴, kuriai duomenis teikia valstybės narės. 4 skyriuje pateiktos išvados ir nurodyti tolesni veiksmai.

Kaip ir dėl ankstesnių vertinimų, Komisija sudarė sutartį su išorės paslaugų teikėju ir jam pavedė išanalizuoti valstybių narių pateiktas ataskaitas bei kitus svarbius duomenis. Šio rangovo parengtą tyrimą galima įsigyti ES knygyne⁵, jame pateikta išsami praneštos informacijos analizė, be kita ko, išanalizuota padėtis kiekvienoje valstybėje narėje, ir kita turima informacija.

Visus 28 valstybių narių pateiktus duomenis ir Norvegijos savanoriškai pateiktus duomenis, taip pat naudotą klausimyną ir ankstesnes 2000–2002 m.⁶, 2003–2005 m.⁷, 2006–2008 m.⁸ ir 2009–2011 m.⁹ laikotarpių ataskaitas galima rasti internete, sistemoje CIRCABC¹⁰.

² 2012 m. liepos 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2012/18/ES dėl didelių, su pavojingomis cheminėmis medžiagomis susijusių avarių pavojaus kontrolės, iš dalies keičianti ir vėliau panaikinanti Tarybos direktyvą 96/82/EB (tekstas svarbus EEE), OL L 197, 2012 7 24, p. 1–37.

³ Dokumentas C(2011) 4598 galutinis, 2011 m. birželio 30 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas.

⁴ Pranešimų apie dideles avarijas sistema (<https://emars.jrc.ec.europa.eu>).

⁵ <https://publications.europa.eu/lt/publication-detail/-/publication/26c9aa63-523e-11e7-a5ca-01aa75ed71a1>

⁶ Dokumentas C(2004)3335.

⁷ Dokumentas C(2007)3842.

⁸ Dokumentas C(2010)5422 galutinis.

⁹ Dokumentas C(2013) 4035 galutinis.

¹⁰ <https://circabc.europa.eu/w/browse/4cc9ca17-0920-4d8a-8796-6ffa170612b7>

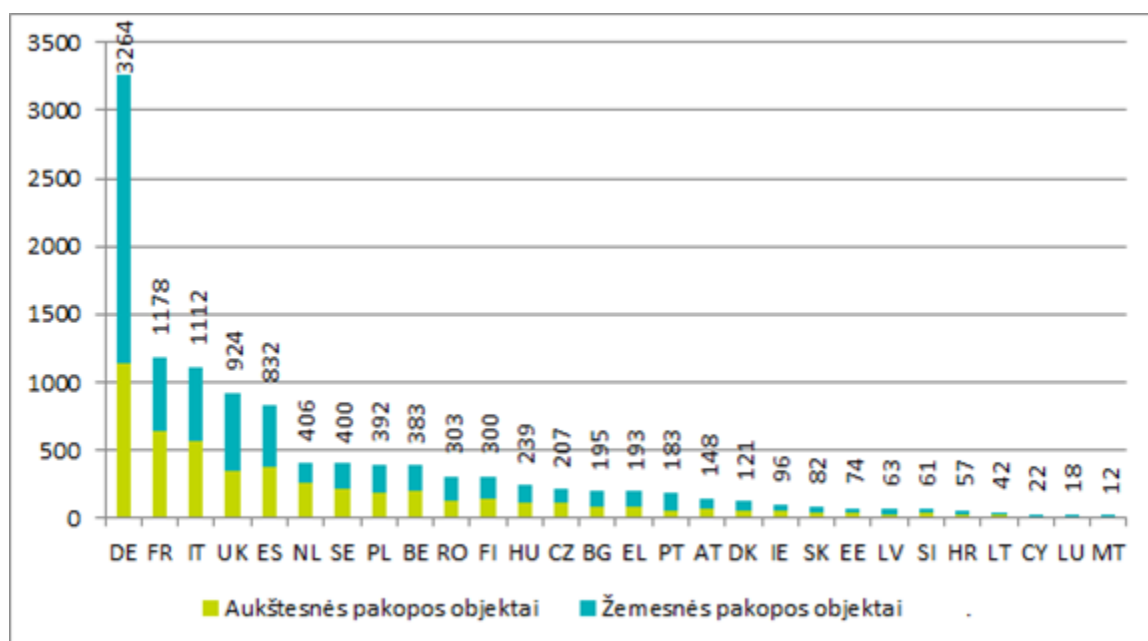
2. VALSTYBIŲ NARIŲ ATASKAITŲ SANTRAUKA

Visos 28 valstybės narės pateikė Europos Komisijai savo trejų metų ataskaitas.

2.1. Objektų skaičius¹¹

Valstybės narės pranešė apie iš viso 11 297 objektus, kuriems taikoma Seveso II direktyva. Taigi grynasis jų skaičiaus padidėjimas – 983 objektais daugiau negu 2011 m. (tais metais buvo 10 314 objektų), dauguma jų yra žemesnės pakopos objektai (756), o likę yra aukštesnės pakopos objektai (227). Nors apie objektų skaičiaus didėjimą pranešė beveik visos valstybės narės, ypač didelė šių naujų objektų dalis yra Vokietijoje (+859 objektai). Iš turimų duomenų neįmanoma suprasti, kodėl objektų taip padaugėjo (galimos priežastys yra, pavyzdžiui, ekonominė plėtra, geresnis nuostatų įgyvendinimas arba griežtesnis pavojingų medžiagų klasifikavimas).

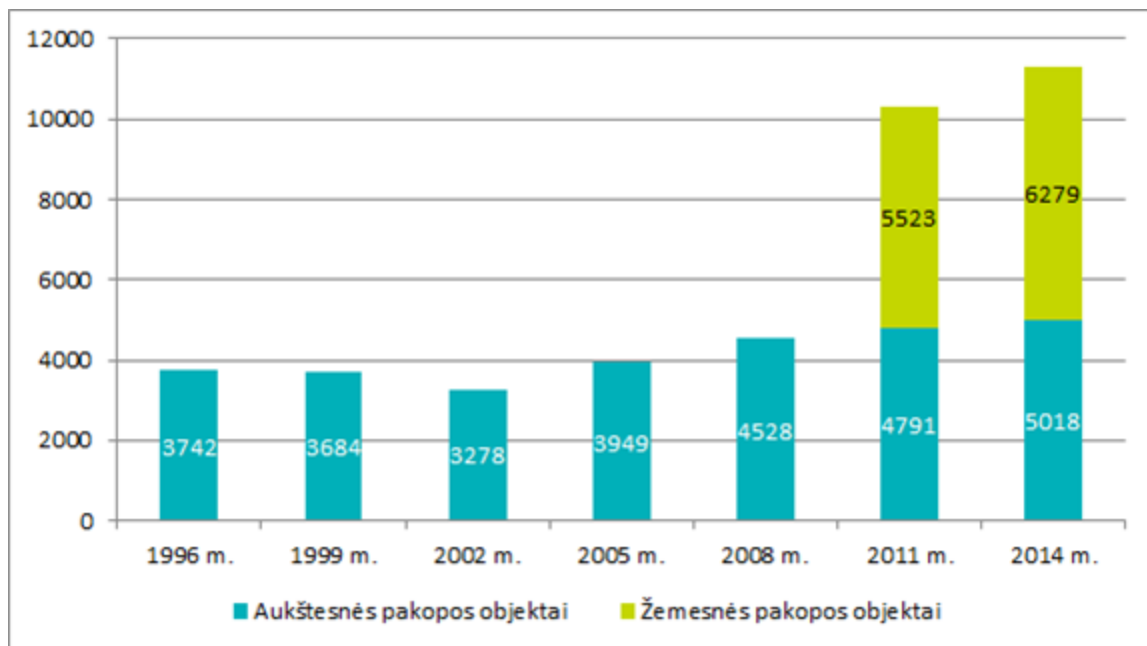
1 diagrama. Seveso objektų skaičius 2014 m.



Kaip parodyta 2 diagramoje, nustatytas lėtas, tačiau tolygus objektų, kuriems taikoma direktyva, skaičiaus didėjimas. Tai vertinant reikia atsižvelgti į tris per šį laikotarpį įvykusius ES plėtros etapus (2004, 2007 ir 2013 m.), į tai, kad nuolat daugėja žinių apie pavojingas medžiagas, į ekonomikos augimą ir įgyvendinimo gerinimą. Duomenis apie žemesnės pakopos objektus pradėta pranešti tik nuo 2009–2011 m. ataskaitinio laikotarpio.

¹¹ Nustatytas remiantis valstybių narių ataskaitomis.

2 diagrama. Objektų, apie kuriuos pranešta, skaičiaus raida¹²



Iš 48 veiklos rūšių, pagal kurias Seveso objektai skirstomi į kategorijas, beveik 40 proc. visų objektų vykdoma keturių rūšių veikla:

- (1) bendroji cheminių medžiagų gamyba (763 objektai – 12,3 proc.);
- (2) kuro laikymas (650 objektų – 10,5 proc.);
- (3) didmeninė ir mažmeninė prekyba (553 objektai – 8,9 proc.);
- (4) suskystintų naftos dujų (SND) gamyba, pilstymas į balionus ir didmeninis platinimas (465 objektai – 7,5 proc.).

2.2. Rizikos valdymo priemonės

Saugos ataskaitų rengimas (apimantis rizikos vertinimą), aukštesnės pakopos objektams skirti avariniai planai, taip pat visuomenės informavimo priemonės ir patikrinimai yra didelių avarijų prevencijos ir parengties joms pagrindai.

Atliekant ankstesnius Seveso II direktyvos taikymo vertinimus, veiklos vykdytojų saugos ataskaitų ir vidaus avarinių planų rengimo sisteminių trūkumų nenustatyta, todėl šis klausimas nebuvo įtrauktas į 2011–2014 m. ataskaitinio laikotarpio klausimą.

Seveso II direktyvoje nustatyti keli kompetentingų institucijų įpareigojimai, iš kurių svarbiausi – išnagrinėti saugos ataskaitas ir išvadas pranešti veiklos vykdytojui, rengti išorės avarinius planus, užtikrinti, kad visuomenė, kuriai avarija gali turėti padarinių, būtų informuota apie saugos priemones, atlikti patikrinimus, nustatyti objektų grupes,

¹² 1996 ir 1999 m. duomenys nėra visiškai palyginami dėl skirtingų objektų ir įrenginių apibrėžčių. Apie kelis to paties objekto įrenginius galėjo būti pranešta atskirai; tuo galima paaiškinti tariamą jų skaičiaus sumažėjimą 2002 m.

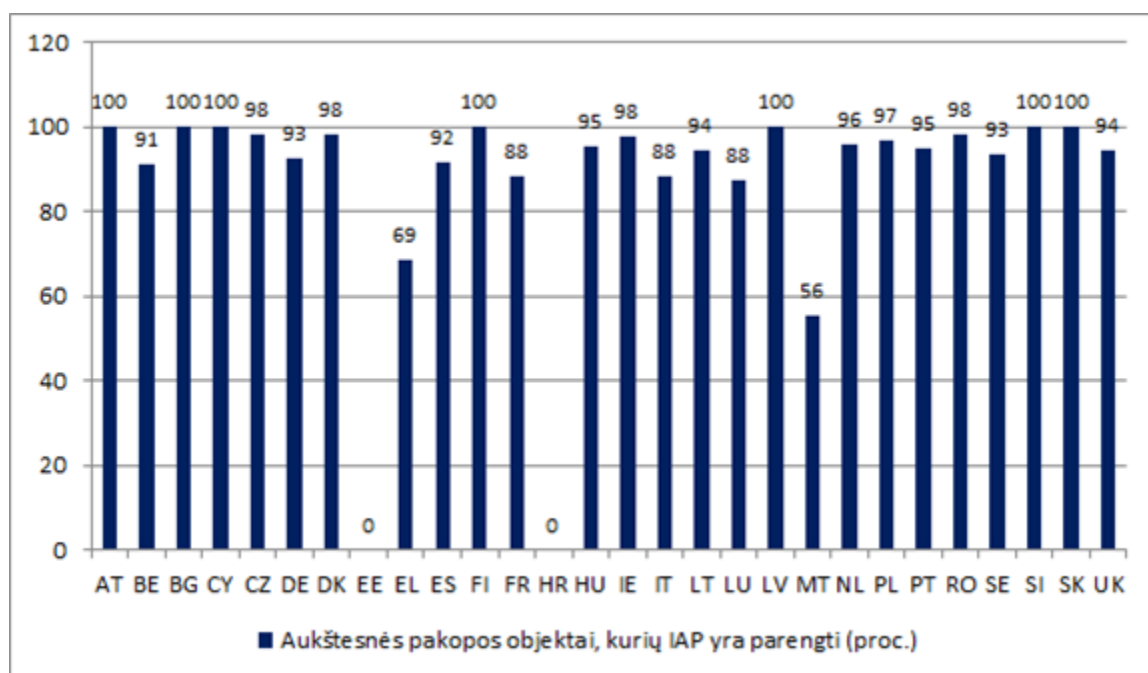
kuriose gali įvykti grandininė reakcija (domino efektas), ir atsižvelgti į žemėtvarkos planavimą, susijusį su didelių avarijų pavojumi.

2.2.1. Išorės avarinių planų rengimas

Aukštesnės pakopos objektų išorės avarinius planus (toliau – IAP) rengia institucijos. Šie planai yra svarbūs siekiant greitai ir suderintai reaguoti į dideles avarijas ir atlieka ypač svarbų vaidmenį mažinant tų avarijų padarinius.

Dauguma valstybių narių per ankstesnius ataskaitinius laikotarpius padarė pažangą užtikrindamos, kad būtų parengti IAP, tačiau bendra padėtis, palyginti su praėjusiu ataskaitiniu laikotarpiu, daug geresnė nebuvo. Iki ataskaitinio laikotarpio pabaigos nebuvo parengti 407¹³ aukštesnės pakopos objektų, kurie sudaro 8 proc. visų aukštesnės pakopos objektų ES lygmeniu (2010 m. jų buvo 7 proc.), IAP.

3 diagrama. Aukštesnės pakopos objektai, kurių išorės avariniai planai yra parengti



IAP gali būti neparengtas dėl pagrįstų priežasčių, pvz., naujų objektų atvejais arba kai prieš pat ataskaitinio laikotarpio pabaigą atlikta didelių pakeitimų. Vis dėlto kelios valstybės narės pranešė apie itin didelę objektų be IAP dalį (t. y. didesnę negu 8 proc. vidurkis).

Priežastys, dėl kurių buvo parengta per mažai IAP, buvo labai įvairios. Viena valstybė narė nurodė, kad 6 iš jos regioninių institucijų nepatvirtino išorės avarinių planų, tačiau nebuvo nurodyta, kiek iš jos 25 objektų buvo be šių planų, taigi nebuvo įmanoma to išreikšti kiekybiškai. Kita valstybė narė nurodė, kad parengtas vienas visai šaliai, o ne konkreitiems objektams, skirtas IAP, tačiau iš pateiktos informacijos nebuvo aišku, kaip jis buvo išbandytas. Kai Komisija ėmėsi nagrinėti šį atvejį, ta valstybė narė pranešė, kad

¹³ Į šiuos duomenis neįtraukti 187 objektai, dėl kurių kompetentingos institucijos nusprendė, kad pagal Seveso II direktyvos 11 straipsnio 6 dalį išorės avarinio plano parengti nereikia.

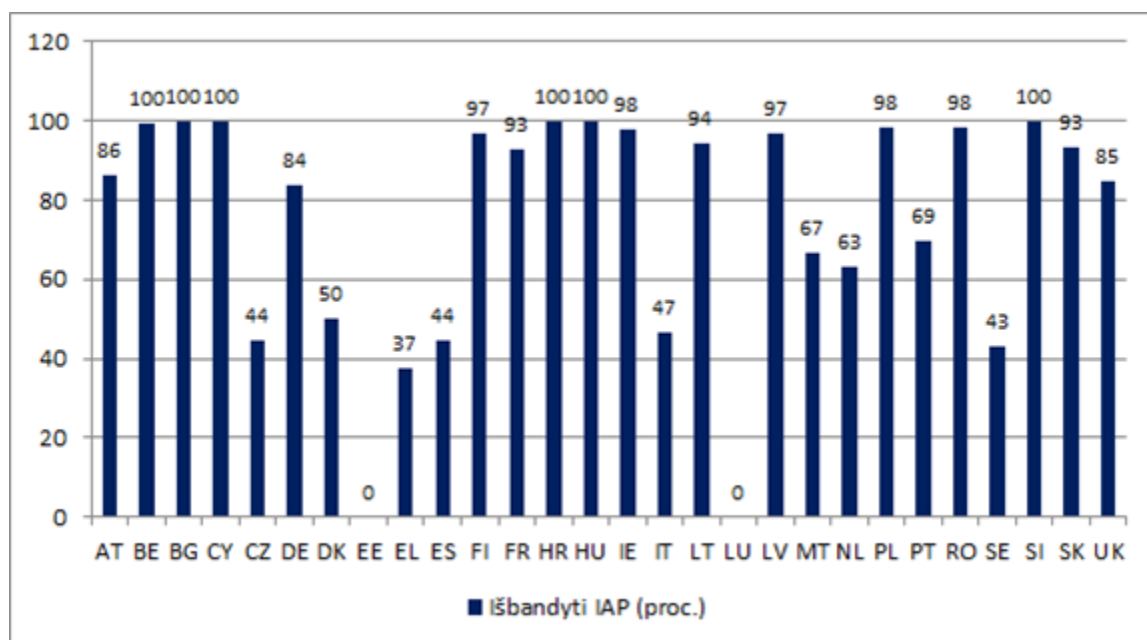
padėtis tuo tarpu pasikeitė ir po 2014 m. parengti bei išbandyti atskiri konkretiems objektams skirti IAP.

2.2.2. Išorės avarinių planų bandymas ir peržiūra

IAP turi būti reguliariai ne rečiau kaip kas trejus metus peržiūrimi ir išbandomi. Įvykus avarijai, pasenęs ar neišbandytas IAP gali turėti tragiškų padarinių.

Apskritai dauguma valstybių narių per ankstesnius ataskaitinius laikotarpius padarė pažangą užtikrindamos, kad IAP būtų išbandyti, tačiau nors yra labai didelių su tuo susijusių pokyčių, apskritai, palyginti su praėjusiu ataskaitiniu laikotarpiu, reikšmingos pažangos nepadaryta. 2006–2008 m. ataskaitiniu laikotarpiu patikrinta ir išbandyta 60 proc. aukštesnės pakopos objektų planų. 2009–2011 m. laikotarpiu ši dalis padidėjo iki 73 proc., o iki 2014 m. pabaigos pasiekė 75 proc. Taigi atrodo, kad valstybių narių IAP bandymai tampa efektyvesni, tačiau norint pasiekti 100 proc. tikslą reikia dar nemažai nuveikti.

4 diagrama. 2012–2014 m. laikotarpiu išbandyti išorės avariniai planai¹⁴



Kelios valstybės narės pranešė apie itin didelę neišbandytų IAP dalį, kai kurios kitos valstybės narės sugebėjo išbandyti daugumą IAP arba, mažų mažiausiai, labai padidino išbandytų IAP dalį, tačiau kelios valstybės narės pažangos beveik nepadarė.

Praneštos priežastys, kodėl IAP neišbandyti, galbūt ir pagrįstos, tačiau jų buvo labai įvairių. Viena valstybė narė pranešė, kad IAP nebuvo įmanoma išbandyti, nes daugumos avarinių tarnybų darbuotojai – savanoriai, todėl būtų buvę sunku organizuoti bandymus. Kita valstybė narė nurodė, kad turės vieną bendrą (ne konkrečių objektų) IAP visos šalies mastu, tačiau iš pateiktos informacijos nebuvo aišku, kaip jis išbandytas. Kelios valstybės narės nepateikė papildomo pagrindimo, o kitos informavo, kad ši padėtis tiriama. Galiausiai kai kurios valstybės narės informavo, kad atitinkami objektai yra nauji, visai

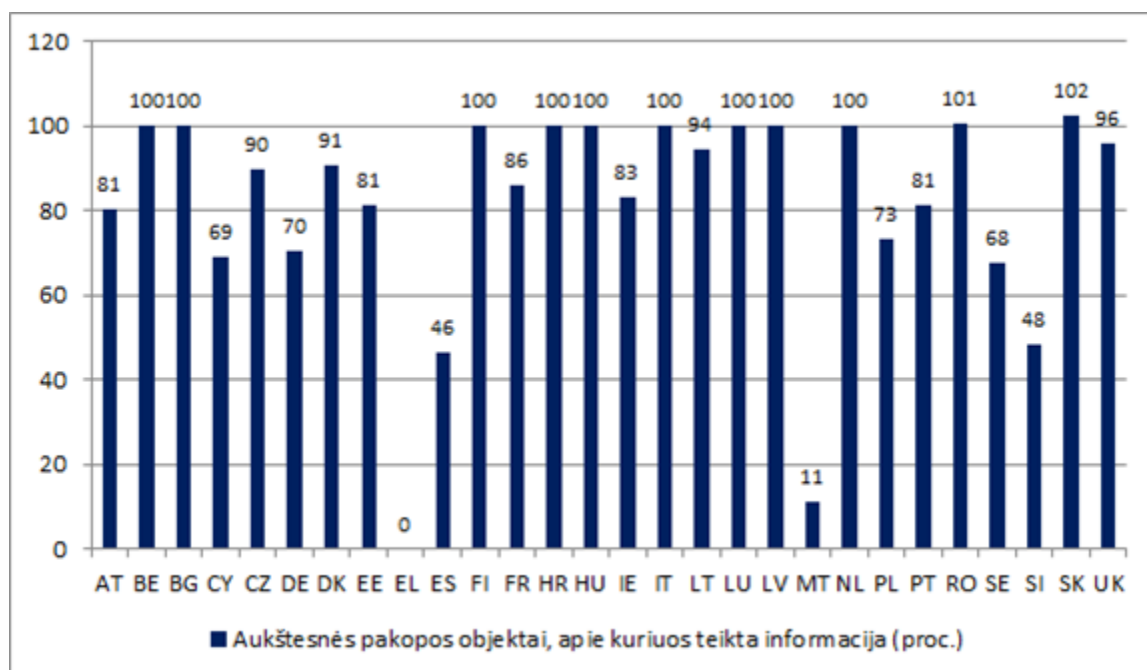
¹⁴ Į šiuos duomenis neįtraukti 187 objektai, dėl kurių kompetentingos institucijos nusprendė, kad pagal Seveso II direktyvos 11 straipsnio 6 dalį išorės avarinio plano parengti nereikia.

neseniai pakeistas jų statusas arba jie buvo atnaujinti, todėl juos išbandyti ataskaitiniu laikotarpiu buvo neįmanoma.

2.2.3. Visuomenės informavimas

Žmonėms, kuriems įvykusi didelė avarija galėtų turėti padarinių, turi būti reguliariai, jiems net neprašant, teikiama informacija apie saugos priemones ir kaip avarijos atveju būtina elgtis. Direktyvoje nenurodyta, kas už tai atsakingas ir kaip ši informacija turi būti teikiama. Ši informacija turi būti pakartotinai teikiama visuomenei ne rečiau kaip kas penkerius metus, t. y. šis laiko tarpas yra dvejais metais ilgesnis už ataskaitinį laikotarpį. Taigi, jeigu tokios informacijos neteikta ataskaitiniu laikotarpiu, tai dar nereiškia, kad nebuvo laikomasi reikalavimų.

5 diagrama. Dėl aukštesnės pakopos objektų 2012–2014 m. laikotarpiu teikta informacija¹⁵



Informacija buvo teikiama vidutiniškai apie 81 proc. aukštesnės pakopos objektų, o dešimt valstybių narių pranešė, kad informacija ataskaitiniu laikotarpiu suteikta apie visus aukštesnės pakopos objektus. Tai yra mažiau negu praėjusiu ataskaitiniu laikotarpiu, kuriuo ši dalis buvo 87 proc., tačiau, kaip pirmiau nurodyta, iš to negalima daryti išvados, kad nesilaikyta reikalavimų.

Dauguma valstybių narių pranešė, kad ši informacija teikiama informaciniuose lapeliuose ir papildomai naudojant kitas ryšio priemones (pvz., interneto svetaines, organizuojant viešus susitikimus). Penkios valstybės narės pranešė, kad ši informacija teikiama tik internetu, todėl gali nepasiekti visų asmenų, kuriems avarija gali turėti padarinių. Nors kai kuriose iš tų valstybių narių ši informacija teikiama ir kompetentingų institucijų prašymu arba veiklos vykdytojo patalpose, tai gali neatitikti principo, kad ji „būtų teikiama neprašant“. Taip pat pažymėtina, kad vis daugiau valstybių narių avarijos atveju naudojamosi mobiliosiomis priemonėmis, tokiomis kaip perspėjimo programėlės,

¹⁵ Kai kurios vertės yra didesnės negu 100 proc. dėl objektų skaičiaus kaitos ataskaitiniu laikotarpiu.

trumposios žinutės arba socialiniai tinklai, siekiant perspėti visus poveikio zonoje esančius asmenis ir nurodyti, kaip reikia saugiai elgtis.

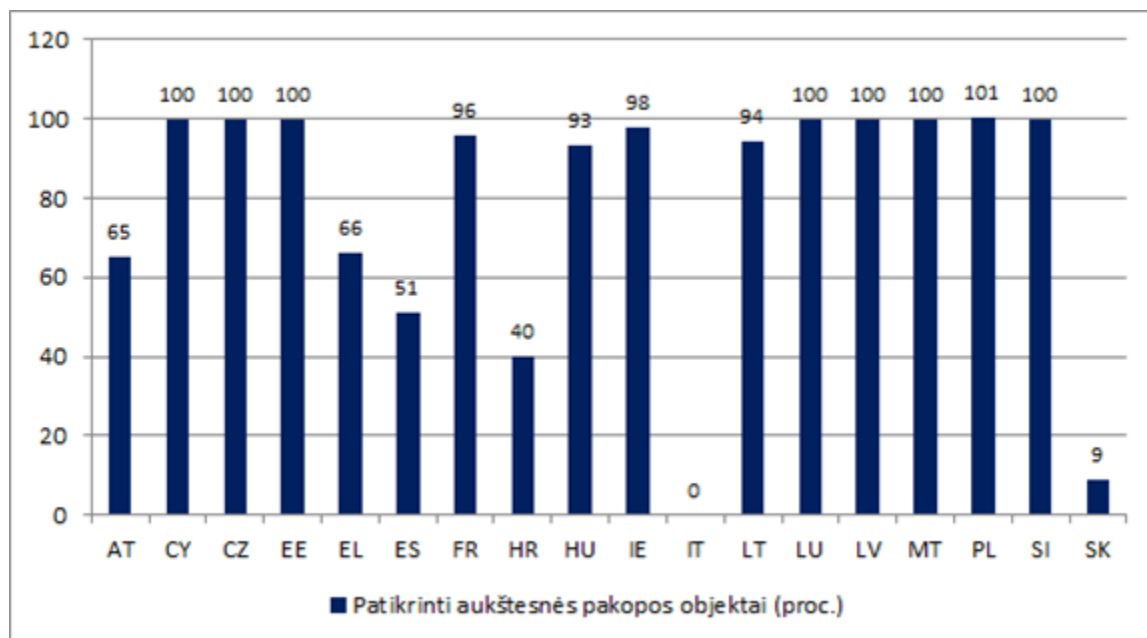
Nurodytų priežasčių, kodėl neteikta informacija, buvo labai įvairių, pavyzdžiui: turimos informacijos stoka; informacija buvo suteikta prieš šį ataskaitinį laikotarpį ir nuo tada nereikėjo jos atnaujinti; kai kurie objektai buvo nauji arba aukštesnės pakopos objektais tapo tik šiam ataskaitiniam laikotarpiui baigiantis ir informacija apie juos šiuo metu rengiama. Kai kurios valstybės narės pranešė turinčios objektų, nekeliančių jokios rizikos už jų teritorijos ribų. Kelios valstybės nurodė, kad apie padėtį sužinojo per ataskaitos teikimo procesą ir kad ši padėtis bus toliau tiriama.

2.3. Patikrinimai

Seveso II direktyvoje reikalaujama, kad valstybės narės sukurtų patikrinimų sistemą ir parengtų visų objektų patikrinimų programą. Aukštesnės pakopos objektai turi būti tikrinami kas dvylika mėnesių, nebent būtų įdiegta sisteminio vertinimo sistema. 10 valstybių narių pranešė, kad tokia sistema yra taikoma.

6 diagramoje parodyta padėtis tose valstybėse narėse, kuriose neatliekama sisteminio vertinimo¹⁶, t. y. kuriose aukštesnės pakopos objektus reikia tikrinti kasmet. Nors 12 iš 18 atitinkamų valstybių narių nustatytą tikslą pasiekė arba beveik pasiekė, kai kuriose valstybėse narėse yra rimtų trūkumų. Juos galima paaiškinti tuo, kad esama biudžeto apribojimų arba organizacinių kliūčių, trūksta reikiamos informacijos iš regioninių kompetentingų institucijų, taikoma mišri sistema, pagal kurią objektuose iš esmės būtų atliekami kasmetiniai patikrinimai (todėl jie įtraukti į 6 diagramą), tačiau institucijos jų tikrinimų dažnį gali sumažinti iki karto per 18 mėnesių.

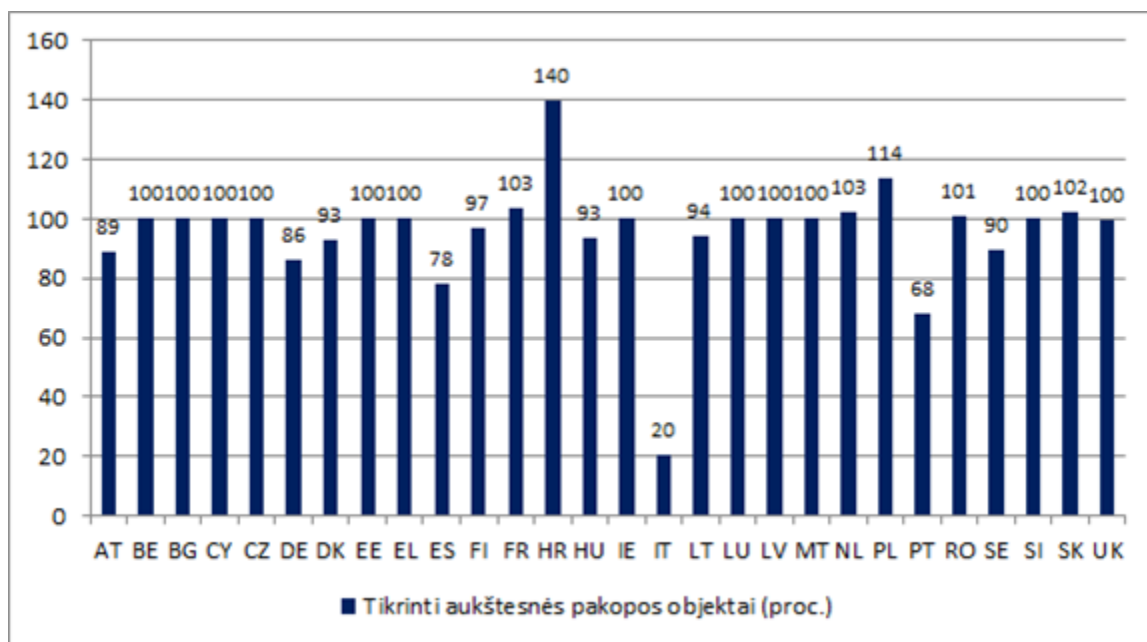
6 diagrama. Aukštesnės pakopos objektų kasmetinis patikrinimas 2012–2014 m. laikotarpiu valstybėse narėse, kuriose sisteminio vertinimo neatliekama¹⁵



¹⁶ Kai kurios valstybės narės pranešė apie mišrias sistemas, kurios priklauso, pavyzdžiui, nuo regiono strategijos. Rengiant šią ataskaitą pastarosios valstybės narės laikytos atliekančiomis sisteminį vertinimą.

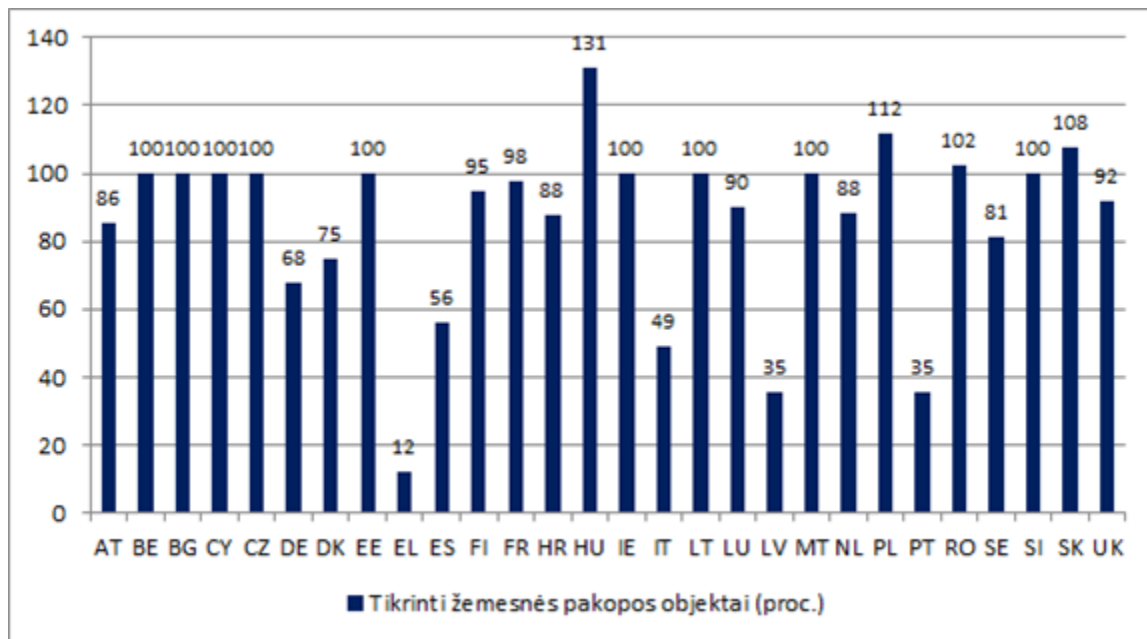
Kaip parodyta 7 diagramoje, per ataskaitinį laikotarpį buvo bent kartą patikrinti iš viso 86 proc. aukštesnės pakopos objektų. Nors iš 6 diagramos atrodo, kad kai kurioms valstybėms narėms savo metinį tikslą pasiekti buvo sunku, iš 7 diagramos, į kurią įtrauktos ir sisteminio vertinimo sistemą taikančios valstybės narės, galima spręsti, kad aukštesnės pakopos objektai daugumoje valstybių narių yra mažų mažiausiai tikrinami reguliariais intervalais. Be to, tai rodo, kad, palyginti su ankstesniais ataskaitiniais laikotarpiais, padėtis pagerėjo (2006–2008 m. buvo 66 proc., 2009–2011 m. – 65 proc.).

7 diagrama. Aukštesnės pakopos objektai, bent kartą per metus tikrinti 2012–2014 m.¹⁵



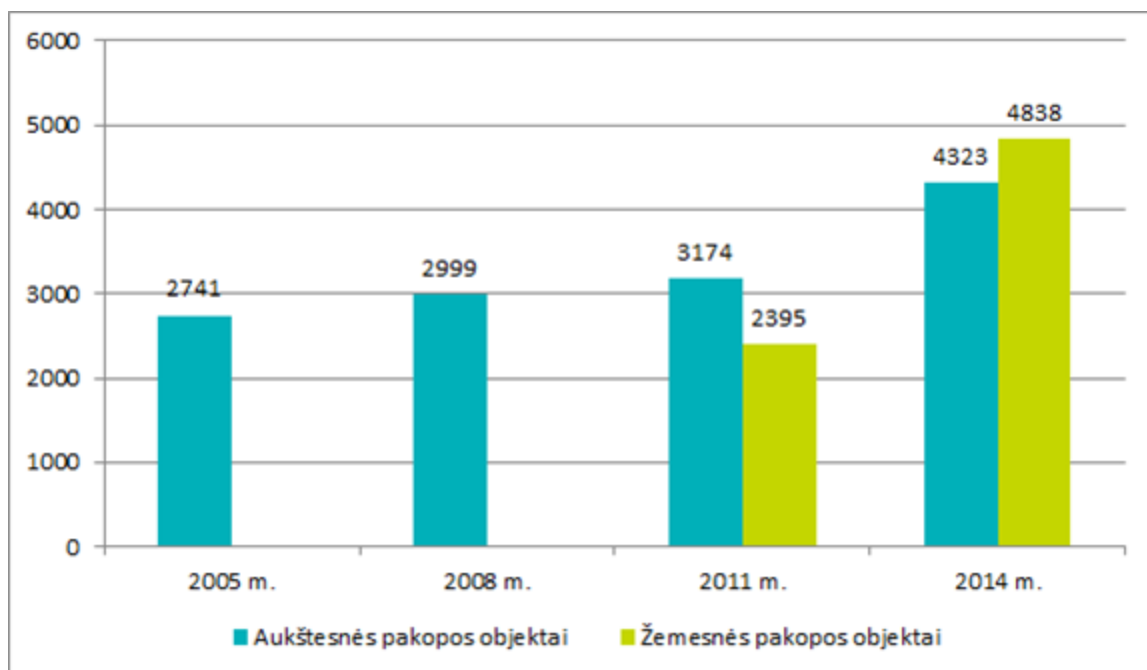
Seveso II direktyvoje nenumatyta reikalavimo, kaip dažnai reikia tikrinti žemesnės pakopos objektus. Visos valstybės narės pranešė, kad ataskaitiniu laikotarpiu tikrino ir žemesnės pakopos objektus, tačiau apskritai jų tikrinimų dalis (77 proc.) yra mažesnė negu aukštesnės pakopos objektų. Valstybės narės nenurodė priežasčių, kodėl žemesnės pakopos objektai mažai tikrinami, tačiau galima numanyti, kad šios priežastys yra panašios kaip ir aukštesnės pakopos objektų atveju. Kita vertus, ši padėtis labai pagerėjo, palyginti su ankstesniu 2009–2011 m. ataskaitiniu laikotarpiu, kuriuo buvo patikrinta tik 42 proc. objektų.

8 diagrama. Žemesnės pakopos objektai, bent kartą per metus tikrinti 2012–2014 m.¹⁵



Nors, palyginti su ankstesniais ataskaitiniais laikotarpiais, padaryta nemaža pažanga ir patikrinimų skaičius didėja (9 diagrama), tikrinimų padėtis keliose valstybėse narėse vis dar nėra visiškai priimtina. Vis dėlto galima manyti, kad nustatytas objektų atitikties Seveso II direktyvos reikalavimams lygis iš dalies yra griežtos toje direktyvoje nustatytos tikrinimo tvarkos rezultatas.

9 diagrama. Patikrinimų, apie kuriuos pranešta, skaičiaus raida



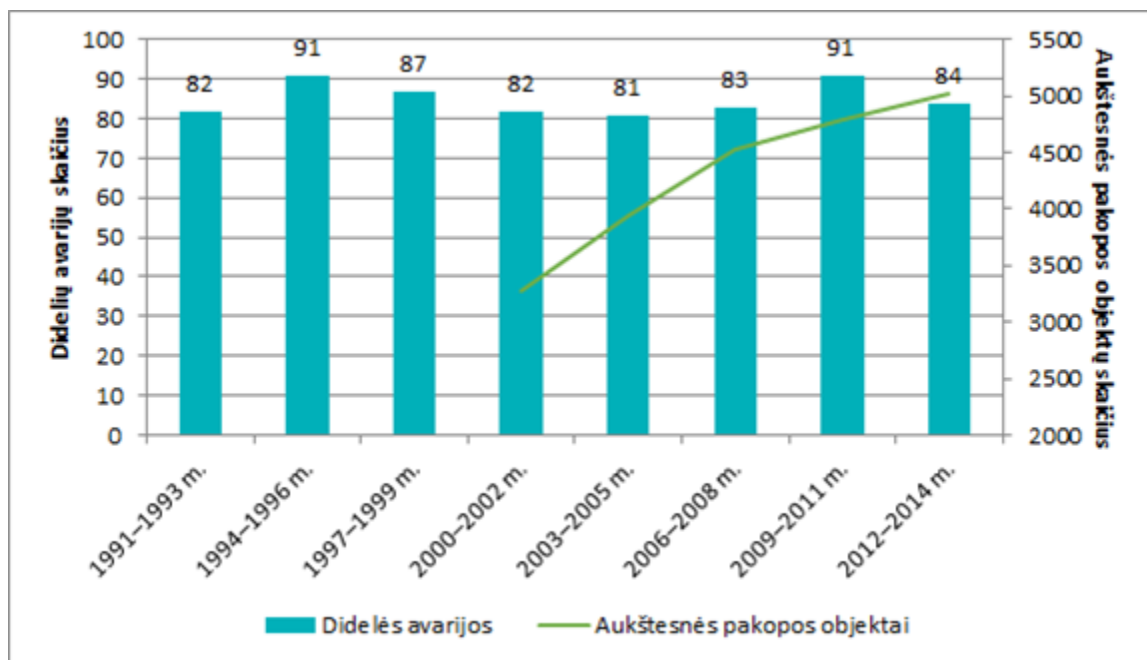
Siekiant toliau gerinti padėtį, Seveso III direktyvoje nustatyti aiškesni tikrinimo reikalavimai: be kita ko, nustatytas ir žemesnės pakopos objektų tikrinimo (bent kas trejus metus) tvarkaraštis, paaiškintos patikrinimų planų ir sisteminių vertinimų nuostatos

ir nustatyta pareiga atlikti neplaninius patikrinimus, pvz., po rimtų skundų arba vos neįvykusių avarijų¹⁷.

3. IŠ eMARS DUOMENŲ BAZĖS GAUTI DIDELIŲ AVARIJŲ STATISTINIAI DUOMENYS

Didelių avarijų skaičius yra vienas pagrindinių rodiklių, pagal kuriuos vertinama, kaip sekasi vykdyti Seveso II direktyvą ir siekti jos tikslo – išvengti didelių avarijų. Vis dėlto vien šis skaičius savaime nėra reikšmingas, nes reikia atsižvelgti į tai, kad vertinimui įtakos turi ir kiti veiksniai, tokie kaip objektų skaičiaus didėjimas arba avarijų poveikis (sveikatai, aplinkai, ekonomikai). Ypač apie pastarąjį dalyką duomenų turima nedaug ir tai mažina galimybę įvertinti padėtį. Galiausiai, kadangi avarijų, kurių priežastys ir poveikis yra panašūs ir kurias galima palyginti, yra gana nedaug, neįmanoma daryti patikimų išvadų.

10 diagrama. Didelių avarijų, atitinkančių bent vieną VI priedo kriterijų, skaičius 2000–2014 m. laikotarpiu¹⁸



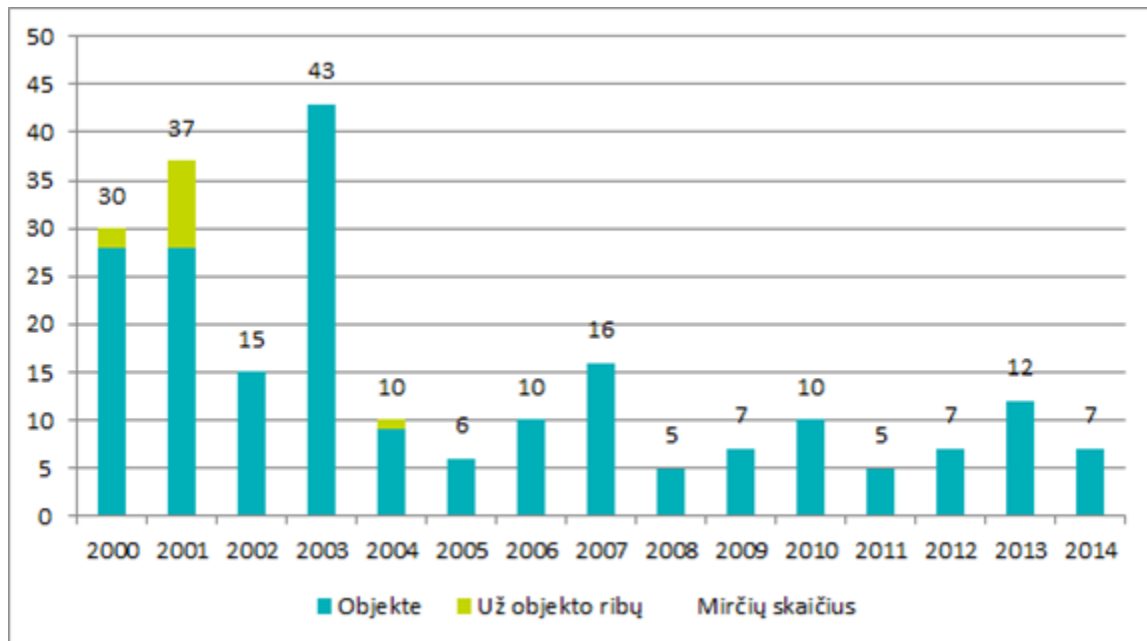
Nuo 2000 iki 2014 m. eMARS duomenų bazei pateikti duomenys apie iš viso 490 avarijų. Iš jų 421 avarija buvo didelė, atitinkanti bent vieną Seveso II direktyvos

¹⁷ Vos neįvykusios avarijos yra, pavyzdžiui, rimti su sauga susiję incidentai, po kurių avarija galiausiai neįvyko, nes pavyko suvaldyti padėtį.

¹⁸ Šioje diagramoje parodyti tik aukštesnės pakopos objektai, nes, kaip pirmiau paaiškinta šioje ataskaitoje, žemesnės pakopos objektų skaičius yra žinomas tik nuo 2009–2011 m. ataskaitinio laikotarpio. Tačiau galima daryti prielaidą, kad įtraukus žemesnės pakopos objektus bendra padėtis iš tiesų liktų nepakitusi, nes žemesnės pakopos ir aukštesnės pakopos objektų skaičius metams bėgant didėja panašiai. Statistiškai patikimų duomenų apie avarijas iki 1991 m. neturima.

VI priedo kriterijų¹⁹. Tai reiškia, kad per metus vidutiniškai įvyksta 30 didelių avarių. Apie 70 proc. didelių avarių įvyko aukštesnės pakopos objektuose. Kaip parodyta 10 diagramoje, didelių avarių skaičius apskritai tebėra gana pastovus nepaisant to, kad daugėja objektų, kuriems taikoma Seveso II direktyva. Be to, iš 11 diagramos matyti, kad nuo 2000 m. sumažėjo mirties atvejų; tai galėtų reikšti, kad galbūt mažėja avarių poveikis. Ypač optimistiškai nuteikia tai, kad po 2004 m. nebepranešta apie jokių mirties atvejus už objektų ribų.

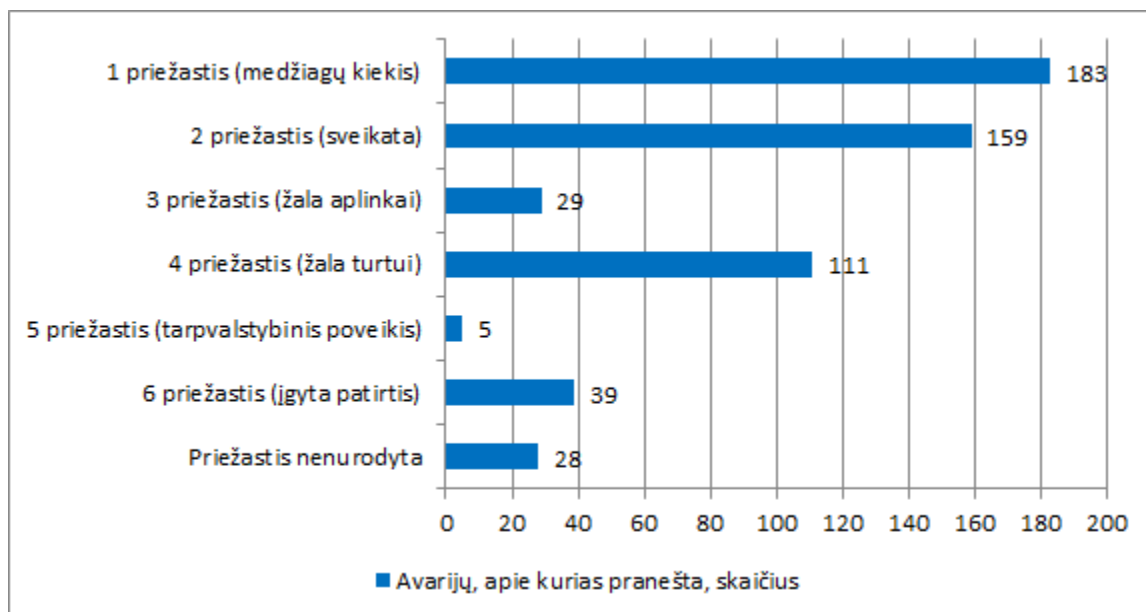
11 diagrama. Mirties atvejai objektuose ir už jų ribų 2000–2014 m.



Pranešamos didelių avarių priežastys ilgainiui keitėsi nedaug. Atrodo, kad iš avarių, apie kurias pranešta, sukeltų pavojingų reiškinių dažniausias yra nuodingųjų medžiagų patekimas į aplinką. Tokią padėtį galima paaiškinti tuo, kad dauguma avarių yra susijusios su nuodingomis ir (arba) degiomis medžiagomis. Taip pat, atsižvelgiant į objektų skaičių, surinkti duomenys rodo, kad didelės avarijos dažniausiai įvyksta naftos chemijos produktų ir naftos perdirbimo pramonės sektoriuje.

¹⁹ Siekiant supaprastinti tekstą, šiame skyriuje vartojamas terminas „didelės avarijos“ reiškia 421 avarią, apie kurią pranešta, laikomą atitinkančia bent vieną VI priedo kriterijų. Dėl kitų avarių, apie kurias pranešta, neįmanoma lengvai sužinoti, ar tai didelės avarijos, ar kitų rūšių avarijos, apie kurias pranešta savanoriškai, pvz., siekiant įgyti patirties.

12 diagrama. Priežastys, dėl kurių eMARS pranešta apie dideles avarijas 2000–2014 m. laikotarpiu^{20, 21}



Sistemos eMARS duomenų bazėje yra nedaug informacijos apie socialinius ir ekonominius avarijų padarinius (pvz., prarastą turtą, žalą aplinkai, prarastas darbo vietas, sugadintą reputaciją, ilgalaikį poveikį apylinkėms). Tokių duomenų šiek tiek pateikta tik apie 124 iš 490 avarijų. Paprastai pateikiami duomenys tik apie tiesioginį poveikį (pvz., apdrauštuosius nuostolius), tačiau neatsižvelgiama į platesnio masto ar ilgalaikį poveikį (pvz., prarastas darbo vietas, žalą aplinkai). Daugiau svarbios informacijos apie socialinius ir ekonominius padarinius yra viešai pateikta tik dėl kelių didelių išskirtinio masto avarijų. Jungtinės Karalystės sveikatos ir saugos tarnyba sukūrė metodiką, pagal kurią modeliuojami didelės avarijos kai kurių rūšių poveikio ekonominiai padariniai²². Nors tai darant į tam tikrą svarbų poveikį (įskaitant žalą aplinkai) neatsižvelgiama, taikant šį metodą Europos Sąjungai galima spręsti, kad avarijų poveikis kasmet siekia kelis milijardus eurų. Nors, siekiant geriau suprasti esamos teisės aktų sistemos poveikį ir naudą, būtų naudinga turėti daugiau žinių apie socialinius ir ekonominius avarijų padarinius, norint sistemingiau rinkti tokią informaciją, reikėtų įdėti nemažai pastangų.

²⁰ Sudėjus įvairias priežastis gautas skaičius yra didesnis negu bendras visų avarijų, apie kurias pranešta, skaičius todėl, kad viena avarija gali įvykti dėl kelių priežasčių.

²¹ Kriterijus, pagal kuriuos nustatomos avarijų priežastys, galima apibendrinti taip:

- 1 priežastis – susijusios medžiagos, kurių kiekis didesnis negu 5 proc. I priedo 3 skiltyje nurodyto kiekio;
- 2 priežastis – žmonių sužeidimas: ≥ 1 mirties atvejis, ≥ 6 sužeidimai, dėl kurių žmonės hospitalizuoti, ir kt.;
- 3 priežastis – tiesioginė žala aplinkai (pagal VI priedą);
- 4 priežastis – žala turtui: objekto teritorijoje > 2 mln. EUR, už objekto ribų $> 0,5$ mln. EUR;
- 5 priežastis – žala kitai valstybei: avarijos, kurių poveikis yra tarptvalstybinis;
- 6 priežastis – atvejai, apie kuriuos verta pranešti dėl įgytos patirties.

²² <http://www.hse.gov.uk/research/rrhtm/rr1055.htm>

4. IŠVADOS IR TOLESNI VEIKSMAI

Atsižvelgiant į labai aukštą Europos Sąjungos industrializacijos lygį, Seveso II direktyva padedama siekti, kad didelės avarijos įvyktų kuo rečiau. Ji plačiai laikoma pramoninių avarijų politikos etalonu ir jos pavyzdžiu seka daug kitų pasaulio valstybių rengdamos savo teisės aktus.

Atlikus pirmiau pateiktą analizę įsitikinta, kad Seveso II direktyva taikoma veiksmingai. Seveso II direktyvos praktinis įgyvendinimas ir vykdymo užtikrinimas toliau gerinamas daugumoje sričių, ypač pramonės subjektai gerai laikosi reikalavimų rengti saugos ataskaitas ir vidaus avarinius planus. Vis dėlto, kaip jau pastebėta ankstesniais ataskaitiniais laikotarpiais, kelioms valstybėms narėms vis dar reikia labiau pasistengti kai kuriose srityse, ypač rengiant ir išbandant išorės avarinius planus, teikiant informaciją visuomenei ir atliekant patikrinimus. Tačiau, nors dėl šių trūkumų galėjo padidėti rizika, nėra įrodymų, kad dėl to jau būtų įvykę daugiau didelių avarijų tose valstybėse narėse.

Nors ir daugėja objektų, kuriems taikoma Seveso II direktyva, didelių avarijų per metus skaičius apskritai liko nepakitęs – per metus įvyksta apie 30 avarijų – ir yra duomenų, kad jų poveikis mažėja.

Į praėjusiu ataskaitiniu laikotarpiu nustatytus faktus Komisija atsižvelgė per Seveso II direktyvos peržiūrą, po kurios priimta Seveso III direktyva. Naujojoje direktyvoje sustiprinta visuomenės teisė tinkamai gauti informaciją, taip pat nustatyta, kad kai kurios nuostatos taikytinos ir žemesnės pakopos objektams. Į ją įtrauktos išsamios taisyklės, kuriomis užtikrinamas tinkamas konsultavimasis su visuomene dėl konkrečių projektų, ir nustatytos griežtesnės patikrinimų nuostatos. Todėl tikimasi, kad laikantis Seveso III direktyvos bus padedama siekti būtinos pažangos, į kurios poreikį atkreiptas dėmesys šioje ataskaitoje.

Komisija atidžiai stebės daromą pažangą sprendžiant šiuos klausimus ir įvairia paramos veikla bei tinkamais reikalavimų vykdymo užtikrinimo veiksmais toliau padės valstybėms narėms gerinti savo veiklos rezultatus.

Komisija taip pat toliau dirbs siekdama paprastinti ataskaitų teikimo procesą, taigi mažinti administracinę naštą kartu gerinant iš ataskaitų gaunamų duomenų aktualumą ir kokybę. To siekiant bus peržiūrėtos stebėsenos sistemos, – tai bus daroma ir siekiant nustatyti rodiklius, kad būtų geriau stebimas Seveso III direktyvos įgyvendinimas ir vertinami jos vykdymo rezultatai.